56. szám.

A „KELET“ előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Fél évre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.
Szerkesztői és kiadói szállás: fő tér 4-ik szám.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési díjak.
Egy négyszög czentiméternyi tér ára 2 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10 Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapesten: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések fő vételi irodája Budapesten Szervitatér 3. sz.
Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

Tizenegyedik évfolyam. **1881.** **Kolozsvár, csütörtök, márczius 10**

Nyilt levél kertész és gazdaközönségünkhez.

(Vége.)

A magkereskedő ugy kertészeti, mint gazdasági magvait rendesen felülről hozatja, külföldi czégektől s saját firmája alatt tovább árulja; itt tehát az, mi hitelességére fődolog lenne, hogy hol, ki által, minő körülmények között termeltetett, szóba nem jöhet. A kereskedő — jóhiszemüleg — jót áll e magokról, s termelő elveti, s később kiviláglik, hogy e mag rosz volt, hamisitás követtetett el, igaz, hogy az illető firma, kitől vétetett, ez által — ártatlanul bár — elveszti hitelét, de a termelő elveszté földjének az évi jövedelmét, s a valódi hibás, ki ezt eredetileg áruba bocsátá, ki e mistifikatiót elköveti, napfényre jön.

Szaklapjainkban általánosan elterjedt panasz, mondhatni országos csapás, miszerint valódi jó luczerna magra szert tenni nem lehet, kereskedőink hirdetései daczára, hogy magjuk aranka mentes, ugy tapasztaljuk, hogy e baj folyton terjed, s ez is csak oda vihető vissza, hogy a kereskedő, ki áruczikkeit mástól szerzi be — s azokért ő felelős — a legjobb szándék mellett is azok valódiságáról jót minden tekintetben nem állhat.

Ez megtörténik a legjobb firmával is, de viszont lehetnek olyanok is, melyeknek főczéljuk lévén a publikum kizsákmányolása, a jó honi terményt külföldi név alatt árulják el, mi ugyan nem annyira minőségére, mint árára nézve tehet nagy különbséget.

Itt e csarnokban kizárólag honi terményt árulva, termelőjét esetleg ösmerve, annak termelési müveleteiről magunknak meggyőződést szerezhetve, biztosithatjuk magunkat, hogy illő áron jót kapunk; minden felelősség az illető termelőre háromolván, saját érdeke kivánja a jónak előállitását.

Ezek szerint ez árucsarnok egyik fontos feladata lenne: a jó, hiteles és mérsékelt áru értékesitése által a beltogyasztásra jótékonyan hatni; de egyuttal az exportnak is fontos tényezője lehetne, érintkezésbe tévén magát külföldczégeivel, a kivitelt elősegitné.

Ezek röviden azon inditó okok, melyek ez eszme megpenditésében vezéreltek, főbb termelőink közremüködésével, társulás utján lennének ugy az üzlet fenntartási, mint a kiviteli módozatok megbeszélendők.

Első sorban hivjuk fel erre gazdasági egyletünk kertészeti szakosztályát, mely egy kizárólag gyümölcs-bazár felállitását már tervezetbe hozván, egyesités által a siker biztositva lenne.

Felhivjuk erre általában kertész és gazdaközönségünk figyelmét, hogy tekintetbe véve azon élelmi czikkekbeni nagy fogyasztást, melyet csak egyedül Kolozsvár városa is évente képvisel, de viszont tekintve a jelen értékesitési viszonyokat, melyek ezen fogyasztásban, ugy termelő, mint fogyasztó közönségünk kárával járnak, tekintve, hogy egy ily intézmény az export megkönnyitésére is mily jótékony befolyással lenne: egy Kolozsvárt felállitandó állandó bizományi árucsarnokot — egyesült erővel — létesitsen.

A vezérelvekre vonatkozólag most csak annyit vagyunk bátrak hangsulyozni, hogy e csarnokban elárusitás végett betett czikkek árát a termelő meghatározván, ennél többet kérni, azt a vevőnek drágábban adni, semmi szin alatt megrendelhető ne legyen, a termelő befektetett tőkéjének kamatját kikapván, a fogyasztó nem lévén kénytelen a közvetitő nyereségét is megfizetni: adja ott holmiát drágán a termelő, s vegye azt olcsón a fogyasztó.

B. Bánffy Ádám.
B. Bánffy Ernő.

A MÜVÉSZETEKÉRT.

Kolozsvár. márczius 9.

Az országos magyar képzőművészeti társulat vasárnap tartotta évi rendes közgyülését. Ipolyi Arnold, e tudós és műszerető főpap nyitotta meg, hosszabb magvas beszéddel.

Mi van e beszédben?

Sok vigasztaló, de még több lehangoló.

A társulat a kormány pár ható ság és magános ember nagylelküsége következtében oda jutott, hogy harminczezer forint lebegő adósságától megszabadult, hogy e tekintetben jó reménynyel nézhet a jövőbe.

Hát egyéb tekintetben?

Vajjon a nemzet érzi-e már, hogy a művészet ép oly lelki szükség, mint az irodalom; hogy ez ország fölvirágoztatására a művészet és irodalom fejlesztése ép oly — fötényező, mint az anyagi vagyonosodás; sőt fontosabb, mert lehet a nemzet bármi gazdag, a világ előtt elismerésben és becsülésben nem részesül, ha a pénzért, és nem a szellemért, költészetért, tudományért és művészetekért rajong, ha ezekkel az emberiség haladása körül magának érdemet nem szerzett?

Vajjon a magyar érzi-e és valljа-e ezt a nagy igazságot?

Költészetnek és tudománynak barátja immár, de még a művészet iránt nem fejlődött ki érzéke. Fölösleges luxusnak tartja, nem lelki szükségnek, nem a szép izlés és finomadás leghatékonyabb előmozditójának. Még az előkelő osztály sem műpártoló; sokkal többre becsül egy jó lóvat, mint egy mesterművet, sokkal nagyobb szeretettel és jártassággal cseveg az istállóról, mint a festők és szobrászok műterméről.

A legcsattanósabb bizonyitékok erősitik ezt. Ime a legszomorubb: művészeink külföldön való tartózkodása. A magyar jó geniusa megáldotta e nemzetet kitünő művészi tehetségekkel, a kiket irigyel tőlünk az egész művelt világ, — mintha csak kárpótolni akart volna bennünket addigi elhanyagolásáért. S azok élnek és dolgoznak gazdag aristokrátiáink daczára a külföldnek, — csak a szivők magyar, ezelbúsong oda künn hazafias fájdalommal édes honuk viszonyain, melyek az idegenbe üzik.

A magyar művész nem marad itthon. Alig kel szárnyára, s mint a madár öszszel, jobb hazába költözik. Vágya, érzelme vissza-visszahivja, mert hiszen szivet cseréljen az, a ki hazát cserél, de az idegenben kell veszteglenie; minthogy nálunk megélhet ugyan, de nem alkothat. Az állam és gazdag magánosak nem adnak neki tért és alkalmat, hogy nemesb ösztönének s keble istenének szolgálhasson! Mert a művésznek a kenyér még kevés. Mint a fülemile és a költő dalolni kénytelen, ugy kénytelen a művész lelke következményeinél fogva teremteni. Külföldön a közintézetek s a társadalom kitünőségeinek salonjai művészi tárházak, sok jelentékeny tehetség, sok korszakos lángész művét egyesitik.

Nálunk?

Szinte beszélni is fáj róla.

Sokszor keserüség, sokszor a viszszafojtott haczagás kinja gyötrött, ha egy-egy előkelő salonba léptünk. Sehol egy Zichynek, Munkácsynak, Benczúrnak, Böhmnek, Wagnernek és Litczenmayernek a képe még csak a hnzában élő Zigeri, Jankó, Pállik és Greguss neveivel sem találkozunk: — a falakon nagy olajnyomatok éktelenkednek körös-körül.

S a házi gazda és házi asszony?

Sokat mondó büszkeséggel vetik szemöket olykor-olykor a nagy aranyos keretekre, mintha azok gazdagságokat és jó izlésöket hirdetnék.

Ezek az igazi „szegény gazdagok.“

Még csak annyira sincsenek, hogy sejtenék, mikép egy-egy mesterműnek sikerült metszete többet ér, mint mindenféle olajnyomat. Kevéssel dicsekedhetnek több műizléssel, mint az abderiták.

Miért? Mert nem képezik azt. Igy maradnak ők is, a művészetek is hátra. Az országos magyar képzőművészeti társulatnak, melynek tagsági dija csak 10 forint, mely e tiz forintért régi és ujj művészek munkáinak kitünő metszeteivel szolgál, azonkivül jógot és részvétet biztosit a kisorsoláshoz, — alig van több pártolója, mint ezer az is nagyrészben budapesti. Münchenben, Düsseldorfben, Prágában, Stutgartban, hogy a világvárvsokat ne emlitsük, legalább négyszerötször nagyobb a tagok száma.

Nem döbbennek e meg ezen vidék nagyobb városaink: Kassa, Győr, Temesvár, Pozsony, Szentes, Szeged, Székesfehérvár, Arad, Nagy-Várad, Kolozsvár, Brassó, Nagy-Szeben? S a többi központja egy egy vidéknek?

Minden városbar csak nehány buzgó gyüjtő vállalkozása kell: hogy a lapok száma nehány ezerre felszökjön, hogy a képzőművészeti társulat fölvirágozzon, hogy tagjainak több műlapot adjon és gazdagabb sorsjátékokat rendezzen, hogy művészeinknek kecsegtető pályázatokat hirdessen, hogy végre a vidéken is tanulságos tárlatokat rendezzen!

Mennyit lendülne azonnal műizlés és műpártolás! Tehetségeink haza jönnének, s nemcsak magyar művészeink lennének hanem lenne talán magyar művészetünk is!

Most igaza van Ipolyinak: hogy kezdjük, ha müvészeinket haza nem édesgetjük, a teremtésre tért nyitva nekik, s ha nem adnak nekik magyar tárgyat, anyagot, módot és eszközt a magyar művészet megteremtésére? Ha örökké csak műbálványaink: München és Düsseldorf, vagy Bécs és Páris, ha művész-növendékeink csak e városok akadémiáiban és műtermeiben látnak és tanulnak kifejezést, érzést és eszményt, — magyar művészet sohasen támadott, sohasem erősödhetik meg.

A nemzet érdeke a magyar művészet.

A nemzet kezében az eszköz annak megteremtésére. Ragyogjon lelkébe a szép eszméje, gyüljon ez iránt szeretetre, s e szeretet tegye a művészet-pártolást kultuszszá!

Budapest és nagyobb vidéki városaink induljanak meg a jó úton: akkor művészeink köztünk élő magyar művészetet alapitanak, s a magyar társadalom felső és középső osztályainak izlése nem lesz többé az abderiták izlése!

(—)

A polgári házasságról szóló törvényjavaslat már Pauler Tivadar igazságügyminiszter által fölterjesztetett a kir. kabinethez, hogy a kormány azon igéretének, hogy e törvényjavaslatot még ez ülésszak folyamán előterjesztendi, eleget tehessen. Trefort Ágoston vallás- és közokt. és Pauler Tivadar igazságügyi miniszterek a király kivánatára — értesülésünk szerint — azért mentek fel Bécsbe, hogy e törvényjavaslat tárgyában a koronát informálják. Kormánykörökben az „E—s“ szerint az hirlik, hogy a kormány a kötelező polgári házasság intézményét teljesen elejté s javaslata csakis a szükségből való, polgári házasság szabályozását fogja tartalmazni.

—

A franczia kormány által szétküldött meghivó a nemzetközi pénzkonferenczióra a politikai térről egyszerre a pénzügyek mezejére terelte az egész czivilizált világ figyelmét. Két nevezetes tény fekszik előttünk, a melyből következtetést vonhatunk e nagyfontosságu konferenczióra. Garfield az észak-amerikai Egyesült-Államok elnöke előadja, hogy ő mit vár a konferenczióról. Azt várja, hogy sikerülni fog módot találni arra nézve, hogy a nevezetesebb hatalmak közmegegyezéssel biztositsák mindkét nemes fémnek pénz gyanánt való általános használatát. A konferenczia különben apr. 19-én fog egybelépni, s czélnak mondja egy oly tervnek és rendszernek megvizsgálását és elfogadását, a mely által az aranynak és ezüstnek, mint kettős pénzértéknek használatát a két nemes fém közt megállapitandó érték szerint, egy konvenczió által biztositani lehessen. A konferenczián monarchiánk is képviselve lesz.

A németség kiirtása Magyarországon.

Dr. Neményi Ambrustól.

(Folytatás.)

Mindezt törvények rendelik és mégis roszabbak a németek sorsa a boerekénél! És már most kérdezem bárkitől, a kinek van fogalma arról, hogy mit jelent egy ország közigazgatása: lehetséges-e, hogy 15 millió lélek több mint 7 nyelven kormányoztassék? Képzeljük csak el, ha valamely porosz kormánytól elvárnák, hogy két nyelven adja ki a törvényeket, két nyelven kormányozzon, itéltessen, tanittasson, — ki az ördög akarna ott akkor miniszter, hivatalnok, biró, adószedő, vagy néptanitó lenni! Tekintsék csak a nemzetiségi érdekek és nemzetiségi hóbortokért küzdött szakadatlan harczokat Belgiumban, a hol nincs is több két különböző néptörzsnél, mindjárt nem fognak oly félrevetőleg itélni a magyarországi viszonyokról, a hol két nemzetiség — a mohamedánt kivéve — Európa valamennyi hittelekezete képviselve van. De hát még ez nem minden. Egy szeretetreméltó ethnogra-

A KELET TÁRCZÁJA.

SICILIAI KÖZMONDÁSOK.

Pitré Gius. Proverbi siciliani raccolti e confrontati con quelli degli altri dialetti d' Italia, 4 köt. Palermo. 1880.

(Vége.)

Az ilyeket minden nép mondja s csaknem ugyanazon szókkal. A formásabbak közül ide tehetni ilyeket: „A mely kutya ugat, nem harap. — Addig jár a korsó a vizre, mig eltörik. — Sokat markol, keveset szorit. — Ajándék marhának nem kell fogát nézni. — Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. — Akasztott ember házában ne beszélj kötélről. — Ha korpába keveredel, megeszen a disznó stb. (Másmás népnél kissé különböző szókkal és hasonlatokkal.) Mindez megvan olasz, spanyol, német gyüjteményekben.

Legérdekesebb, hogy Pitré siciliai közmondásai negyedik kötetében népmondákkal világositja épe közmondásait. Van például egy palermói példabeszéd: „Légy komám, mit csinálsz? — Dolgozunk.“ — Mi ennek az értelme? Elmondják a palermói nők egy kis mesében: Egyszer egy paraszt szántogatott; egy légy felült az ökre szarvára s ott ült henyélve s a napon sütkölődzve. Oda megyen egy nagy méh, kérdi: légy koma, mit csinálsz? A légy feleli: dolgozunk. Erre a méh igy szól: De légy komám, ha csak te dolgoznál, keveset vihetnének a malomba.“ — Ime itt van a mi példabeszédünk a légyről, mely a szekérbe fogott s futó lovak haladva, nagy port vert fel.

Másik lapon ezt a siciliai közmondást találom: „Ha Isten javamat akarja, oda se nézek a szenteknek.“ Franczióban igy: Jobb istennel beszélni, mint a szentekkel. — A kettőnek egy a tartalma és eredete. Ime ez az eredete e közmondásnak a nép mondája és magyarázata szerint: Egyszer egy pogány ember megkeresztelkedett. Bevezették a templomba s ott megmutattak neki minden oltárt. Látod — mondák neki — ez sz. József, ez sz. Joákim, a Mária atyja; ez sz. Kájétán, ez paduai sz. Ferencz, ez sz. Mária Magdalena, ez sz. Benedek. Most már nézz ide: ez az Ur Isten.

— De ugyan mond meg kérlek — kérdi a keresztelt pogány — mi jót tudnak tenni mind ezek a szentek, a kiket megmutogattál? — Hát kegyelmeket osztanak és csudákat tesznek. — Hát az ur Isten? — Az minden szenteknek felette van, mindnyájának ura és atyja. — Az is teszen csodákat? — Hát hogyne? Ő teszen mindent. Nincsen olyan kegyelem és csoda, mely nem ő tőle származnék; a szentek mind alatta valók, ugy, hogy azt szoktuk mondani: a falevél se moczczan, ha Isten nem akarja. — Hát e szerint az Isten akaratja nélkül a szentek semmit sem tehetnek? — Semmit. — Hát minek akkor a szentekhez imádkozni, ha semmit sem tehetnek? Már én tőlem ugyan sz. József, Joákim, Ferencz és valahányan vagytok, nagy és kis szentek, maradhattok a hol vagytok. Csak az Istent nyerhessem meg, a szenteket fel sem veszem. (Magyarban: Nem megyek a lábához, hanem a fejéhez.) Azután elment s nem imádott mást, csak az Istent. Szavából pedig közmondés lett.

Látszik, hogy már ebben semmi sincs siciliai szinü, mintha csak Luther hazájában termett volna.

Még egy példabeszédet hozok fel, mely minden népnél megvan. „Ugy kell, hogy a kecske is jól lakjék, a káposzta is megmaradjon.“ Azt teszi, hogy nem igen lehet ugy tenni valamit, hogy minden tetszését megnyerjük, minden érdeket kielégitsünk. „Meg kell óvni a kecskét is, a káposztát is.“ — Ki kell elégitni, a ki eszik, kimélni, a mit eszik. A siciliai nép (utána többek közt a magyar is) ily népies mesével magyarázza. Volt egy parasztnak egy kecskéje, egy farkasa meg egy káposztája. Egy folyóvizen kellett őket egyenkint átszállitni, s ez őtet nagy zavarba hozta. Mit tegyek? gondolta magában. Ha a farkast viszem át először, mig oda járok, amott a kecske megeszi a káposztát. Ha először a káposztát viszem át, az alatt a farkas megeszi a kecskét. Ha a kecskét viszem át, a második út után vagy a kecske eszi meg a káposztát, vagy a farkas a kecskét. Gondolkozik, töri a fejét. Mit teszen hát? Először átviszi a kecskét; visszajön, elviszi a káposztát; a kecskét a tulsó parton hagyja, de visszahozza a káposztát és ezt a farkassal együtt viszi át. Igy aztán megmenti a kecskét is, a káposztát is. Innen a közmondás. Igy magyarázza e dolgot a palermoi mesés aggnők királynője: Agatuzza Messia, kitől Pitré tudja. (És akárhány magyar gyermek!) És ez a magyarázat, közmondás megvan a franczia és német gyüjteményekben.

Az emberi agy és nyelv jóformán minden népnél azonos alkotással bir; ugy, hogy feltalálhatni minden vagy sok népnél nemcsak ugyanazokat a gondolatokat, hanem a hasonló kifejezéseket és szójátékokat is. Van egy ó-franczia közmondás: „Ce qu' est venu de pille-pille s' en va de tire lire.“ (A mit a munka zajában kerestél (pille-pille a kendertörés s afféle munka zaja) elmegy a mulatás zenéje közben (tire-lire=dudolás stb.) Ezt Béarnban ma is mondják ilyenformán: „Çe qui bien de rifou-rafou, que s' en ba per gnicou-gnacou“ (vien-va.) — Belgiumban igy: Que vient d' rif s' en va d' raf.“ — Toscanában: „Quel che vien di ruffa e raffa, se ne va in buffa é baffa.“ Vannak sardiniai és siciliai változatai is hasonló hangjátékkal, sőt umbriai, velenczei és bolognai is. Röviden mind azt teszi: a mit a flótából bekapsz, elköltöd a tamburára (dob?) Kissé különbözik a magyar szólás: a mit a réven nyersz, a vámon elveszted.

Hogyan értsük meg a hasonlóságot? Renan azt mondja: minden legendának, elmés mondásnak, példabeszédnek kell atyjának lenni, csakhogy ismeretlen. Egy ember kimond egy szót, utána ezer ismétli, tökéletesiti, finomitja, élesiti; a ki először mondta, az is csak az összes nép tolmácsa volt. Egy másik franczia tudós Paris G., hogy a hagyományok közös voltát, tehát a példabeszédek, dalok, regék hasonlatosságát megmagyarázza, hajlandó azt tenni fel, hogy mindezek egy nagy néptörzs tagjainak együttélése idejéből, tehát eloszlása előtti régi korból valók; e szerint közös örökség, melyet csak módositott, kissé gyarapitott vagy apasztott mindenik nép. Fontos és nehéz kérdés, mely erősen foglalkoztatja az ilyeket tanulgatókat. Ha elfogadjuk, azt kell feltennünk, hogy a közmondások stb. lényege azonos volt s csak külső viszonyokhoz képest idomult itt és amott. Például a tengerész, ha haszontalan munkát akart kifejezni, azt mondta: A tengerbe hordja a vizet. A vizparti lakos igy szólt: a folyamba hord vizet. Az erdőháti: fát hord az erdőbe. A siciliai: napfényt hord a Segestába. Az apuliai: legyet hord Apuliába. Az ango: kőszenet Newcastleba. A német: bünbocsátó levelet hord Rómába. Az arab: datolyát hord Handzsárba. A persa: borsot hord Indiákba. A régi görög: baglyot hord Athénbe vagy müedényeket Samosba.

Valóban, ha a népek csak a közös eszmék ily csekély módosulásai, vagy a közös dallam parányi változásai, mintegy külső alakitása által különböznek egymástól: azt kell hinnünk, hogy a nép irodalmának közös eredete van. Vagy azt, a mit Vico mond: a gondolkodás nyelve minden népnél ugyanaz.

Szerzőnk egyik osztályának czime: Nők és házasság. Itt 124 közmondást találnak a nők ellen. S pedig ezt a siciliai nők nem érdemlik; mert általában szépek és eszesek. Ebből megint azt lehet kihozni, hogy a közmondások olykor hazudnak és nincsenek minden nép gondolkozása módjához alkalmazva. Igy: „Fémimini, fulmini.“ A nők villámok, mondja a siciliai ember. — „A nőt ablakában ne ünnepeld.“ — „Nő sirása, gonoszuak forrása.“ — „Nőt, vásznat, ne nézz gyertyánál.“ Meg van magyarban is, de már Ovidnál is ilyenképen:

Nocte lateri mendae vitioque ignoscitur omni . . .
Horaque formosam quamlibet illa facit . . .
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae . . .

Mondanak ilyet is: asszonynak, malomnak mindig van valami hiánya (magyarban is.) — A ki asszonynak hiszen, fövenyet vet, vagy vizben szánt. — A ki nagyon boldog, csak nősüljen meg. — Dame, dom, — donne, danu, — donna, danno, — dona, dano. — Igy a különböző olasz népbeszédben. — Asszony, ki minden ünneplésre elmegy, őszvér, ki minden forrásból ihatnék: Soha sem volt jó. — A ki megaősült, meg nem bánta, azé a kincses Camarona. (Camarona kincsét a monda szerént ilyen férfi vehetné fel; dé még ilyen nem találkozott.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

phus véletlenül ugy akarta, hogy ezen két nemzetiség mindegyike nem lakik ám együtt kompakt egészkint egy-egy meghatározott regióban, hanem hogy csaknem minden egyes területen különböző nemzetiségek találkonznak. Egyetlenegy megye területén laknak néhol magyarok, németek, románok és tótok s négyféle hitközségek. Az a nemzetiség, a mely ebben a kerületben többségben van, amabban a kisebbséget képezi stb. A nyelvi kerületeket lehetetlen egymástól elhatárolni, és ugyanazért a szerbek és románok 1868-ban csak annyit kértek, hogy ismerje el az állam, hogy minden megyében a többség nyelve legyen az uralkodó, azaz, hogy a magyar ott, a hol többségben, van, nyomja el a többieket azzal a föltétellel, hogy a szerbeknek, tótoknak stb. adja meg ugyanezt a — jogtalanságot ott, a hol az övek a lakósság többsége. Minthogy pedig a németek — a mint ezt a nemeslelkü és bizonyára szavahihető Eötvös József bebizonyitotta, egyetlen területen sem birnok absolut többséggel, ennélfogva ő és épen ők lettek volna kitéve a kiirtásnak, ha nem hozatik be a mostani rend, a mely mellett az állam kiegyenlitve és itélve lép hatalmával a számtalan nemzetiségi párt közé.

De ez ellen azt hozzák fel, hogy nem a törvényről van itten szó, hanem a magyarországi németeknek „királyi szabadalmi levelek“ — verbriefte Rechte — által biztositott jogáról, melyek állitólag erősen meg lettek sértve. Azt hiszszük, hogy épen a német olvasó előtt nem lesz nehéz épen ezen sérelmet kellőkép megvilágitani. Valahányszor a szegény szász népet Erdélyben agyontojtották, ezeknek a „királyi szabadalmi levelek által biztositott jogoknak“ mindmegannyiszor elő kellett állniok, — azonban az igzságot ezen jelszó felett még sohasem mondták el Németországban.

Kisértük meg ezen hiányt kipótolni.

Erdélynek egyik zugában él együtt vagy 180,000 szász, a kik még igen rovid idővel ezelőtt nagyon hevesen protestáltak, ha az ember őket németeknek nevezte; ők csak szászok akartak lenni, semmi egyebek. Ezek valamenyi Magyarországból jövő jajkiáltás szerzői: a magyarországi németek, a kik olyan impertinensek, hogy nem veszik észre elnyomatásukat, azok az ő szemükben csak másodrangu németek, vagy még ennél is roszabbak. Ez a kis, de derék néptörzs még ősi időktől fogva birt számtalan privilégiumma), melyeknek lefontosbika II. András királytól 1211. évből származik. A következő királyok megerősiték, kitágiták ezen szabadalmakat, a szászok külön „néppé“ konstituáltattak, birtak a saját népképviselet egy nemével, szabadon választották hivatalnokaikat, bíráikat stb. Azon időben, midőn nyilvános jog egyátalában alig létezett, természetesen, hogy csak szabadalmakkal birtak az ország egyes osztályai és néptörzsei. Ep oly régi volt a magyar nemesség azon privilégiuma, a mely felszabaditotta őt minden adó kötelezettségtől és reá bizta az összes kormányzatot. Ebből az időből származik az aristokratia valamennyi feudális joga és egyes tiszta magyar népességeknek, mint a székelyeknek, kunoknak, jászoknak stb. ugyanolyan előjogaik voltak, mint a szászoknak. A szász privilégiumok voltak az egyedüliek, melyek a legujabb időkig fentartattak. A magyar nemesség elvesztette összes szabadalmait; a vidékek, czéhek, felekezetek — mind alávetették magukat azon állam közjogának, mely a közigazgatást, igazságszolgáltatást és népnevelést egyformán rendezé be valamenyi polgára számára. Egyedül a szászok képeztek kivételt és azt a szabadelvüséget, a melyet most a maguk számára kérik, akként gyakorolták, hogy a körükben élő magyarokkal és románokkal ugy bántak, mint helotákkal. Semmiféle magyar, semmiféle román nem reszesülhetett azon szabadalmakban, melyek minden szászt megillettek, szászföldön magyarok és oláhok hivatalt nem kaphattak, céhekbe fel nem vétettek, földbirtokot nem vehettek, sőt nincsen is oly rég még, hogy Szebenben a katholikus németek oly „testvéries“ bánásmódnak valának kitéve, hogy egyenes kormányrendeletre volt szükség, hvgy templomuk épitéséhez telket kapjanak és városi hivatalokat és méltóságokat nyerhessenek.

De létrejött 1876-ban az uj magyar alkotmányos állam; nem akart ez a szászoktól elvenni semmit, hanem csak azt akarta tőlük, hogy vessék alája magukat a köztörvényeknek. Vagy hiszi-e igazán valaki, hogy alkotmányos állam megtürhet a maga területén mai napság egy a 13. és 14. század törvenyei és szokásai szerint kormányzott szigetet? Nem tekintné a német, a tranczia, a belga rosz tréfának, ha az ember azt mondaná neki, hogy egyetlenegy „Oberpräsident“ prefet vagy gouvereur ne neveztessék ki az állam által, mint a többi hasonló állásu hivatalnok, hanem választassék szabadon a Hohenstanfok vagy szent Lajos idejebeli választási rend szerint? Ha valamely 200,000 léleknyi lakósággal biró kis porosz provinczia azt kivánná, hogy engedtessék meg neki, miszerint kivonván magát az általános törvénykezési rend alól, perei a maga szabadon választott birái által intéztessenek; ha Posenben kikelnének az ellen, hogy a német nyelv még csak nem is előadási nyelvül, hanem csupán kötelezett tantárgyul ismertették el az elemi iskolákban: ugyan mi következése volna az ily vakmerőségnek? Pedig a magyar nyelvnek valamennyi népiskolákban kötelezett tantárgyul való behozatalát csak 1879. rendelték el, mikor is a német sajtóban ezen intézkedés ellen oly vihar keletkezett, mintha valami bethlehemi gyermekgyilkolásféléről lett volna szó. És mégis az erdélyi németek egyházukban, iskoláikban és önkormányzatukban annyira németek és szabadok, mint bármely legszabadabb német állam lakossága. Az a 180,000 szász nem kevesebb, mint 19 képviselőt küld a magyar országgyülésre, ugy, hogy náluk 9450 lélékre, Magyarország minden többi részében pedig 34,500 lélekre jut egy-egy képviselő.

(Vége köv.)

Az iparügyi enquete.

VII. ülés.

Elnök az értekezletet megnyitván, folytatólagosan tárgyaltatik a IV-ik és V-ik kérdőpont.

Csepreghy János: Baross Gáborral szemben megjegyzi, hogy nem látja legyőzhetetleneknek az akadályokat arra, hogy az iparos elemek az iparhatóság körébe bevonassanak, a Helfy Ignácz által megpenditett ügyet nagy anomáliának tartaná, mely oly intézményre történnék a taksa befizetése, a mely a véletlentől függne, a mi azon kérdést illeti, vajjon a segédek kényszeritessének e arra, hogy segélyző alapokhoz járuljanak, legczélszerübbnek tartaná, ha kimondatnék, hogy a segédeknek ép ugy, mint az ország többi szegény polgárainak a kórházak nyitva állanak.

Havas Sándor: Kimondandónak véli, hogy minden segéd, ha csak nincs beirva valamely segélyző egyletbe, köteleztessék a segélyző alaphoz járulni.

Neuschloss Marczell: Az V. és IV. kérdőpontra nézve kijelenti, hogy az iparosok közreműködését szükségesnek véli, azért helyesli Csepreghy János nézeteit, melyeket erre vonatkozólag kifejtett.

Lipthay Béla b: A 4-dik kérdésre vonatkozólag, a kik eddig felszólaltak, mindnyájan bizonyos ideális állapotot tartottak szem előtt, szóló a mai viszonyokat és állapotokat tartja szem előtt, midőn a 4-dik kérdőpont egyes kérdéseire felel.

A 4-dik kérdőpont első bekezdésére nézve határozott nézete az, hogy a mennyiben ily alap bizonyos városokban fennáll, vagy annak ipartestületek, vagy ha későbben alakulnak ilyenek, akkor igenis kényszerithetők az illetők, hogy ily segély-egyletekhez járuljanak. Az V. kérdőpontban foglalt kérdésekre nézve határozottan nemmel válaszol.

Krausz Lajos: A Budapesten létező segélyező egyletek kezelését illetőleg arra a tapasztalatra jutott, hogy nem mindig arra a czélra fordi tatik a pénz, a mire befizettetett. Ugyanazért felügyeletet, ellenőrzést kiván. Az V. kérdőpont illetőleg szükségesnek tartja a szakértőknek az iparhatóságokba való bevonását.

Kochmeister Frigyes b. a kir. tanácsos, a bőrze és a ker. testületek egyik nagyrabecsült tagja a nagyrabecsültetést, a kitüntetéseket azzal hálálja meg, hogy magyarul nem tartja érdemesnek megtanulni, hanem német beszédet tartott.

Ráth Károly: a jelen kérdessel szemben ugyanazt az állás pontot foglalja el, mint a segélypénztár-kényszer kérdésével szemben, t. i. azon esetre, ha a kötelező ipartársulatok behozatnak, a mit különben még most is az ipartörvény reviziójának elengedhetlen feltételeként tekint: az iparhatóságnak többek által szóba hozott átalakitását feleslegesnek és az ipartársulati kötelezettségbe nem hozatala esetében pedig kivihetetlennek tartja.

Elnök: A IV. és V-ik pontra nézve a tanácskozást befejezettnek nyilvánitja.

Keményy Gábor b.: A válasz e kérdőpontra nézve ép oly egyhangu, mint volt az ipar és kereskedelmi kamarák országos egyetemes értekezletén. És ha erre vonatkozólag bővebben nem kiván nyilatkozni senki, akkor ezen igen fontos tárgyban tartott értekezlet végére jutott.

Kijelenti, hogy az eddigi értekezleten szerzett tapasztalatok után, további szaktanácskozmányok tartása nem lesz szükséges.

Most már csak a törvény alkotása van hátra, a melyért a felelősséget a kormánynak kell elvállalnia. Nézete szerint el fog jönni annak is az ideje, hogy az ő nézetei tétessenek birálat tárgyává. És épen azért hivta össze ezen második értekezletet a tanácskozásra, hogy a törvény megalkotása tekintetében minél biztosabban járhasson el. Szóló a tanácskozásokból sokat tanult és azt hiszi, hogy a tanácskozások folyamán felhozottakon a közönség is okulni fog és igy ezen nagy fontosságu ügy az ország üdvére lesz megoldható. Ujolag köszönetet mondván az értekezlet tagjainak buzgó tevékenységükért, az értekezletet bezárja. (Élénk éljenzés.)

Ráth Károly: Az értekezlet érzelmeit tolmácsolva, azt hiszi, hogy az értekezleti tagok, teljesen egyetértenek abban, hogy nemcsak az értekezletnek tagjai, hanem maga az érdekelt iparosság is, őszinte elismeréssel és hálával tartoznak elnök azon intencziói iránt, melyek őt másodszor arra vezették, hogy a szóban forgó fontos érdekek hivatott képviselőit ujolag meghalgassa. Midőn kivánná, hogy a miniszternek ezen törekvését és jószándékát a legszebb siker koronázza, és hogy egy a szóban forgó fontos érdekeket kellőleg felőle törvényjavaslat terjesztessék a törvényhozás elé, azzal tolmácsolja az értekezlet érzelmeit: Éljen a miniszter! (Élénk éljenzés.)

Ezzel az enquete tanácskozásai véget értek.

BELFŐLD.

Maros-Ludas, 1881. márcz. 8.

(Nyilvános Számadás.)

A maros-ludasi „Társalkodó“ és az idevaló „állami elemi“ és felső-népiskolák“ könyvtára javára 1881 ik év február hó 26-án tartott tánczvigalom alkalmával begyült 136 frt 20 kr. o. é., melyből a kiadást, 68 frt 58 krt levonva, marad tiszta jövedelem 67 frt 62 kr.

Felülfizetni szivesek voltak: Felföldy Elek 3 frt, Kendefy Gyula 2 frt, Nagy Elek 2 frt, Schvarz Adolf 1 frt, Major László 1 frt, Fülöp József 1 frt, Tomcsik József 1 frt, Keresztes Áron 1 frt, Csiszér Lajos 1 frt, Török Antal 1 frt, Recse Tivadar 1 frt 20 kr, Eczken Sándor 3 frt, Jeszenszky Miklós 2 frt, N. N 1 frt, Bara Sámuel 1 frt, Keresztes Lajos 50 kr, Balogh Lajos 1 frt, Müller Albert 2 frt, Rosengarten Áron 50 kr, Szalaközi Sándor 1 frt, Csontos Elek 1 frt, Hajek Nándor 1 frt, Fosztó László 1 frt, Szász Gyuri 1 frt.

Fogadják a nemes szivü adakozók intézeteink nevében forró köszönetünket.

A rendező bizottság.

Sopron, 1881. márcz.

(Soproni farsangi szokások. Az irói és müvészi kör estélye.)

Leveleim során minden nagyobb bálról megemlékeztem s ez alkalommal a „legkülönösebb“ bálról sem akarok megfeledkezni.

Itt Sopronban a „fiakeresek“ is fényes bált szoktak rendezni s ünnepélyesen meghivják arra azokat, a kiket egész éven át, a mikor csak tehetik, zsarolnak.

Ez a hires bál most sem maradt el és kihajtották egész kivilágos virradatig.

Térjünk át egy sajátságos szokásra.

Hushagyó kedden a vendéglőkben itt a fánk-ot (nálunk a pánkó) ingyen osztogatják. Minden vendég megkapja a maga részét és a vendéglősök igy „hálálják“ meg a „farsangi támogatást.“ És ez a szokás annyira általános, hogy nem talál az ember vendéglőt, a hol a „hushagyó keddi fánkok“ ne kisértsék.

Megvan a hamvazó szerdának is a nevezetessége. A vendégek most már heringeket kapnak ingyen, szépen tálukba rakva s felcziczomázva sok mellékes dologgal vannak a heringek mindenütt elhelyezve, s a ki történetesen nem „hódol jóságának“, azt a vendéglős ellen ségének tekinti.

Ime Sopronban van két nap, a mikor a máskor méreg drága életnód mellett, ingyen jól lakhatik az ember fánkokkal és heringekkel.

A legnagyobb bolondságról azonban csak hallomás után irhatok, mivel a hamvazó szerdai nagy hóesés miatt ez az idén elmaradt. Ugyanis a közeli Vándorfalván hamvazó szerdán minden évben el szokták temetni „Carneval herczeg“-gel a farsangot. Csinálnak szalmából egy idétlen ember alakut és azt elnevezik Carneval herczegnek. A bolond németek a kik, melesleg megjegyezve, a temetéshez jól elkészülnek, előbb jól felöntvén, ugrálnak, tánczolnak és egetverő lárma mellett hordozzák körül a „halottat“ s aztán gödröt ásva, átadják a földnek. Ez a szokás régi itt s oly nevetséges, mulattató, hogy Sopronból százanként jőnek ki a furcsa temetés megfigyelésére. A vándorfalviak igy eltemetvén Carneval herczeget, ettől kezdve „nem olyan zajosak, mint addig voltak.“

A sok furcsaság után a szellem- és müvészetről valamit.

Az „irói s müvészi kör“ vasárnap este tartotta meg érdekes estélyét a casinó termében. A mostani estélynek kiváió becset kölcsönöz az, hogy Hugo Victor tenköltszellemének lett hódolva születésének 81-ik évfordulója alkalmából. Ujvári Béla tanár beszélt Hugo Victor nagyságáról, remek alkotásairól s bemutatott több kitünő költeményt a halhatatlantól. Jól sikerült a megemlékezés s mi elfeledtük, hogy Csiky Gergely ellenségét látjuk magunk előtt, a ki jeles drámairót „plagizátor-“nak nevezte el. Még meg is tapsoltuk.

A dr. Lenck Kálmán hegedüjátéka is megérdemli a legnagyobb dicséretet. „Dom Sebastián“-ból játszott el egy részletet annyi müvészettel, hogy a közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta.

Hugo Victor: „Veni, vidi, vici“ költeményét Szigethy Sándor szintén igen ügyesen szavalta. És az ősz költő szép versét mindenki elragadtatással élvezte.

A müsor egyik legkiválóbb pontját képezte Haselhuhn Ferencz müvészi zongorajátéka.

Szóval az irói kör estélye reményen felül sikerült és a soproni szép magyar nők teljes számmal való jelenléte azt kiválóan fényessé tette!

Az előadás után társas vacsora volt az étteremben.

Az irói kör ime mit tesz a magyarság érdekében ezen elszigetelt világrészben, a hol a német elem a tu'nyomó! Csak kitartás és az eredmény nem marad el!

Áigner Ferencz.

A református konvent.

(Első nap.)

Budapest, márcz. 8.

A magyarországi reformátusok konventje tegnap vette kezdetét. Az egyházkerületek szép számmal voltak képviselve a gyülésen.

Erdélyi egyházkerületből: Nagy Péter püspök, Szász Domokos, Szász Gerő, Révay Lajós, Kovács Ödön, Takács János, Tisza László, Kolozsvári Sándor fognak rajta részt venni.

A gyülést Török Pál püspök rövid imával nyitotta meg, kérve a munkálkodások sikerére az ég áldását.

Vay Miklós b. elnök az ülést megnyitván, mindenekelőtt könyes szemmel emlékezett meg néki gyermekkori kedves barátjának, az egyház egyik jelesének: Révész Imrének elhunytáról. A konvent egyhangulag kivánta, hogy az elhunyt emléke, s az egyház fájdalma a veszteség felett jegyzőkönyvben örökittessék meg.

Degenfeld Imre gr. jelentést tesz ama működéséről, a melylyel őt a tavalyi konvent bizta meg, t. i. a zsinat tartásának a királynál leendő kieszközlése iránt. Felolvastatott a királyi leirat, melylyel a zsinatnak Debreczenben leendő megtartását engedélyezi, s a vallás- és közoktatási miniszternek erre vonatkozó leirata. Az okmányok tudomásul vétettek.

Török Pál püspök a napirendhez szólva, a mostani konvent egyik tárgyakép kivánja felvétetni az ismeretes soproni esetet, a királyi táblának erre vonatkozó itéletét, és különösen annak indokolását, mely utóbbi által egyházunk egyik legdrágább kincsétől az anyakönyvétől fosztatott meg. Mert a kir. táblai itélet indokolásánál fogva többé nem vagyunk azon helyzetben, hogy hiveink számát avagy az általunk oktatandó gyermekek számát megtudhassuk; mert most már az anyakönyvek csak a ker. egyházba, de nem a felekezetünk kebelébe felvetteknek neveit tart lmazandják. Ezért szóló inditványozza, hogy ezen ügy felett az evangelikus testvérekkel együtt tanácskozzék a konvent; azok épen a reánk való tekintetből összejövetelüket ezen napokra halasztották, a mint b. Rudvánszky főfelügyelő tudesitott.

Kéri továbbá Török, hogy a „közalapitványok“ ügye is ezen alkalommal vétessék tárgyalás alá.

Az első inditványra vonatkozólag a konvent kiküldötte a gondnokok és püspökökből álló bizottságot, hogy e hó 10-én tanácskozzék az evangelikus testvérekkel, s tanácskozásairól referáljon a konventnek. — A közalapitványokat illetőleg a konvent e tárgyat is fölvette tárgyalása programmjába.

Tóth Sámuel főjegyző fölolvasta a konvent tanácskozásának programmját, s azon tárgyakat, a melyek ide utasittattak, s a melyek

---

— A ki megnősül, boldog egy napig; a ki sertést öl, boldog egy hónapig. Másutt igy: a ki egy jó napot akar magának: csináljon lakomat; a ki egy jó hetet: öljön sertést; a ki egy hónápot: nősüljön meg; a ki egész életében jól akar élni: legyen pappá! — Isten őrizzen attól az embertől, a ki a földre néz, és attól az asszonytól, a ki az égre néz. — Asszony és csirke, elvész ha sokat jár. — Három asszony, meg egy lúd, egész vásár. — Orsó előtt, bolond a ki bókol. — Könnyebb megőrizni egy marok bolhát, mint egy asszonyt. — Egy ember lefőzésére elég egy pap, egy pap lefőzésére elég egy barát, egy barát kijátszására egy asszony.

Itt megállhatok, bár érdekes közölni való volna elég. Csak az emberi egyszerü, mégis éles látásu ősi szellem e müveire akartuk olvasóinkat figyelmeztetni.

Marc-Monnier után.

I. S.

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizenhatodik fejezet.

Az új otthon.

(Folytatás.)

Atyám reám bizta belátásom szerint intézni el a dolgot, s én elhatároztam, W. ur nevelőnő-képző intézetébe járatni Trudkát. Most egy időre tehát házunknál fog lakni. Mentől tovább óhajtom őt magam mellett tartani, nem csak azért, mert a gyermeket nagyon szeretem, hanem azért is, hogy oly gyönge testalkatu, s érzékeny szivü és most, midőn annyira bánkodik az öreg Flint halála felett, azt hiszem mindenikünknek erőnktől kitelhetőleg azon kellene igyekeznünk, hogy őt lehetőleg felviditsuk, s boldoggá tegyük. Nem igy gondolkodik kegyed is Ellisné?

— Én mindenben igyekszem kötelességemet megtenni, felelt Ellisné meglehetős makacs hangon. Hol legyen háló helye, ha majd mindennel rendben leszünk?

— A folyosó végén levő kis szobában.

— S hol álljon akkor a mungorló?

— Nem állhat a folyosó fülkéjében? Azt hiszem ott a két ablak közti mélyedésben épen jól el fog férni.

— Ha épen meg kell lenni, oda tesszük, felelt Ellisné, s kisietett a szobából, mi közben igy mormogott magában.

— Ezért a kis talált gyermekért, mindent össze-visszaforgassunk itt a háznál!

Ellisznének nem egy oka volt boszszusnak lenni. Már több év óta egészen maga fejétől kormányzott a mr. Graham házában, s mindent saját belátása szerint intézett el, minek következtében meglehetős zsarnok volt.

Takarékos, önfejü s kiváló tisztesség kedvelő volt, s már évek óta soha sem bibelődött gyermekekkel. Gertrud, nézete szerint, egy tolakodó jövevény volt, ki folytonos bosszantására fog élni e házban, s minden teendőiben bizonynyal csak akadályul szolgáland. Továbbá Gertrud, miként Elliszné magát kifejezte, a legalsóbb néposztály körében növekedett fel és tisztelt gazdasszonyunknak, ki a végén is nem volt oly kemény szivü és kisasszonya minden nyilvános és magán jótékonyságait helyeselte, meg voltak némi előitéletei, az előkelő születést illetőleg. Bár jelenlegi állása, hajdani viszonyaihoz mérve, alábbszállásnak volt tekinthető, mégis sokat tartott arra, hogy jó módu családból származott, s méltósága elleni sértésnek tekintette, ha azt várják tőle, hogy érdekkel viseltessék egy oly jöttment leányka szükségletei iránt, ki társadalmi állására nézve, oly mélyen alatta áll.

S mi mindezeknél még főbb volt, a ház ez új tagjában félelmetes versenytársat látott a miss Emilia hajlamát illetőleg. Elliszné nem birta elviselni azon gondolatot, hogy miss Grahamra nézve, ki szeren csétlensége, s gyenge egészsége kö vetkeztében, kizárólag az ő gondoskodására volt utalva, s kit oly mértékben szeretett, a mennyire egyàtalán szeretni képes volt, most egyszerre a második helyet foglalja el.

Mind e körülmények folytán, Elliszné nagyon távol állt attól, hogy Gertrud iránt vonzalmat érezzen, s Gertrud sem tudott még ez ideig annyira erőt venni magán, hogy a házgondnoknőt szivéből szeresse.

—

Tizenhetedik fejezet.

Ki a boldog?

Emilia egyedül ült szobájában.—Mr. Graham elment volt a bankgyülésbe, Elliszné gazdaszonyi dolgokkal volt elfoglalva. Villi még Gertrudnál időzött a kis olvasó szobában, s Emilia gondolatainak engedte át magát, mialatt a holdfény beözönlött a szobába, mely azonban réá nézve egészen sötét volt.

Feje kezére támasztva pihent. Arczán, mely szelid volt, mint mindig, szomoru, mélabús kifejezés ült, s egész külseje s magatartása, mély bánatot, s lehangoltságot árult el. Mi közben egyik gondolat a másikat üzte fejében, s kiállott, rég leküzdött szenvedések emlékei gyors változatokban vonultak el lelki szemei előtt, feje mind mélyebbre hanyatlott le a pamlag vánkosára, melyen ült, s könyek áztatták halvány arczát.

Egyszerre egy kéz lágy érintését érzé. A vak leány összerezzent, mint rendesen, ha valami hirtelen megijesztette, mert szokatlan lelki álapotában észre sem vettte, hogy Gertrud közeledik felé.

— Valami baja van, miss Emilia? kérdezte Gertrud. Inkább akarna egyedül lenni, vagy itt maradhatok?

A gyermek résztvevő hangja, s a kérdés gyöngédsége meghatották Emiliát. Magához vonta a lánykát s szólt:

— Oh! igen, igen, maradj itt. S midőn karjait a lányka dereka köré füzve észrevette, hogy egész teste belső izgalomtól remeg, s hangját mintha zokogás fojtaná el hozzá tette:

— De mi lelt téged Trudka? Miért remegsz és zokogsz oly nagyon?

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

részint folytatását képezik a tavalyi konventi tárgyalásoknak, részint ujabban fölmerült ügyek.

Elővétetett mindenekelőtt a Molnár Aladár köznevelési és közoktatási szabályzatának a kiküldött konventi bizottság által szerkesztett szövege s ama vélemények, a melyeket az egyes egyházkerületek arra nézve beküldöttek.

Az első rész az általános határozatokról szól. Az 1—2 §-ok a bizottság szövegezése szerint elfogadtattak. A 3-ik §, mely a magánosok és e czélra alakult társulatok által felállitott ref. felekezeti jelleggel fentartott népnevelési és oktatási intézetek igazgatása iránt intézkedik, ujabb szövegezés végett kiadatott Szentpétery, Takács János és Fejes István konventi tagokból álló bizottságnak.

A 4—7.§-ok elfogadtattak. A 8-ik §-nál, mely elrendeli, hogy minden anya- és leányegyház köteles fekvőeirtokban vagy készpénzben köznevelési alapot alkotni: vita fejlett ki a kérdés precisebbé tétele iránt. Az egyházi vagyon ugyanis nem illeték-mentes, tehát szigoruan körvonalozni kell az iskolai vagyont, mint ilyent. Végül Beöthy Zsigmond indiiványára kimondatott, hogy az ily vagyon elidegenithetlen, s mint ilyen, az egyház tulajdonát képezi.

A 8—12. §-nál semmi jelentékeny megjegyzés nem történt, hánem a bizottság szövegezése változatlanul elfogadtatott. A 13. § szerint:

„Az egyháznak nyilvános ovódáiba és népiskoláiba első sorban saját hivei, de azontul bármely vallásu és nyelvü növendékek befogadandók. — A más vallásu növendékek csak azon esetben utasithatók viszza, ha az illető osztályban a törvényes létszám már betelt; vagy ha a beiratások előre kihirdetett határidejéig annyi ref. vallásu növendék jelentkezett, hogy a más vallásuak csak ezek kiszoritásával vétethetnének fel.“

Szentpétery javaslatkép beterjeszti azt a kivánságát, hogy az idegen felekezetü növendékek kétszeres dijat fizessenek ez intézeteinkben.

E javaslat élénk vitát keltett. Lónyay Menyhért gr. ezt teljességgel nem tartaná czélszerünek, mert nem felelne meg ez az eljárás annak a missziónak, a mely a prot. hittelekezet czélja. A tandij kiszabását az egyházi tanácsra kivánja bizni.

Balogh Ferencz átalában kihagyná a §. második pontját. Kun Pál püspök Lónyay javaslatát pártolja. Id. Ráday Gedeon gr. szerint szükkeblűek sem lehetünk, igaz, de nagyon bőkezűek sem lehetünk. Vizsolyi Gusztáv a bizottság szövegezésének fentartását kivánja. Beható vita után a §. a bizottság szövegezése szerint fogadtatott el.

Következett a második fejezet: a kisded-óvodákról.

Révay Lajos e czim helyett javaslatba hozza a „kisdednevelő intézetek“ czimet; a convent azonban az inditványt nem fogadta el.

A 14. §. elfogadtatott. A 15-nél, mely a gyermekeknek mire való oktatásáról szól, az egyet. tanügyi bizottság a gyermek verseket is felvétetni javasolja. Elfogadtatott. A 16. §. azt mondja, hogy óvodába felvehetők oly gyermekek, a kik életük 3-ik évében vannak, de 6-ik évükön tul nem léptek. Az egyet. tanügyi bizottság a „3-ik évében vannak“ részt törülni véli, mit a kovent el is fogadott.

Az ülés tovább foly.

IRODALOM és MÜVÉSZET.

Az emberi mivelődés története, irta P. Szathmári Károly 18. 19. 20 füzet. A diszes müből ismét három füzetet kaptunk, melyek a középkori mivelődésből az irodalmi és tudományos mivelteséget tárgyalták. Az irodalomból érdekes verses mutatványokat közöl, köztük a Chevyi vadászatot Szász Károly mesteri forditásában.

Mint különösen tárgyilagos és sikerült részét emlitjük fel a középkori müvészet szakaszát, szerző itt fölötte világosan ismerteti az átmenetett a kori modortól az ó-keresztényre, ettől a románra és a gothikára, a szöveget instructiv ábrák kisérik minden egyes mvdorból mutatva be példát, ugy hogy az e téren tájékozatlan teljesen otthonos lesz e téren. Spéciális értékü e fejezetben a számos hazai kép (havinai), veresmarti sajátságos modoru fatemplom, kassai, székesegyház. Vájda Hunyad vára.) A huszadik füzetben kezdődik a középkor költörténelme a hunok betörésével, az állandó megtelepedésekkel, a kereszténység terjedésével stb. A szöveg itt gyorsan halad a középkor vége felé, mely a jövő egy-két füzettel aligha nem be is lesz fejezve. Ajánljuk a müvet mindazok figyelmébe, kik még nem ismerik.

*

Az újczukor-kávé-és sőradóról szóló törvény, mely nemcsak az országgyülésben és sajtóban, de az üzletemberek és háziaszonyok körében is sok port kavart fel, igen czélszerü és olcsó jegyzetszélű kiadásban jelent meg. Tettey Nándor és társa adásban. ki

Ára csak 20 kr.

*

Az akadémia második osztályának tegnapi ülésén, Myskowszki Viktor tartá székfoglalóját, a renaissance kezdetéről és fejlődéséről különös tekintettel hazai építészetünkre. A humánizmus korszakának e jellemző stylje hozzánk egyenesen Olaszországból származott át, s bátran állithatjuk, hogy mi nálunk már rég müvelték, midőn más országban csak gyermekkorát élte. Olaszországot nevezhetjük a renaissance hazájának, honnan hozzánk Mátyás király idejében származott át. Mátyás király udvara tudvalevőleg nemcsak politikai központnak nevezhető, de a müvészek, képfaragók, festők is pártfogást nyertek a nagy király udvarában. Jólle. het Mátyás király idejéből, csak egy nehány építészeti müemlék maradt fel, mely e stylben épült igy az esztergomi Bakács-féle kápolna, a budai, visegrádi, vajdahunyadi várnak Mátyás alatt épült részei, ezek is annak világos bizonyságul szolgálnak, hogy a renaissance-styl, már akkor is nem volt kezdetleges, de többé kevésbbé ki volt fejlődve. Későbben felvidéki városainkban a renaissancet nagyban ápolták; felhoz erre példákat aperjesi, kassai héthársi bártfai, kézsmárki templomok és házak építészeti emlékeiből. Végül azt a kérdést veti fel, vajjon van-e magyar renaissance? Ez a kérdés ugyan még nagyon korai, de azért az elvitázhatlan, hogy a renaissancenak van magyar jellege. Ezután Ortvay Tivadar értekezett, Magyarország vizhálózatáró a XIII ik században. Az értekezés nagyobbrészt forrásokra hivatkozék, s elmondja milyen volt a mi vizhálózatunk a XIII-ik században.

A „KELET“ magántáviratai.

Budapest, márcz. 9. A képviselőház mai ülésében elnök bemutatván a horvát országgyülés elnökének köszönő átiratát Zágráb iránti testvéri részvéteért. — Az előterjesztések beadása után Matlekovics Sándor és Balogh Géza véglegesen igazoltatnak. — Trefort törvényjavaslatot nyujtott be a görög-keleti egyház és hitközség birtokai tekintetében felmerült vitás kérdések elintézéséről. — Majoros interpellatiót jelent be a kötelező polgári házasság tárgyában. — A közvetlenül lerovandó illetékekről szóló törvényjavaslat végmegszavazása után tárgyalás alá vétetett az államrendőrségről szóló törvényjavaslat, az általános vitában Péchy Jenő előadó indokolja a különvéleménynyel és a javaslat ellen beadott kérvénynyel szemben a bizottság álláspontját, mely szerint a rendőrség államivá tételét az állami lét kérdése, a közrend és közbiztonság érdeke kivánja. Utána Eötvös Károly indokolta a különvéleményt; belenyugszik abba, hogy a fővárosban a rendőrség állami legyen. Azonban a közszabadság történeti fejlődésének municipalis autonomiánk és a nemzeti feltogás érdekéből az ország többi részében a rendőrséget a municipiumok alkatrészének kivánja meghagyni. Ülés tovább foly.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. márcz. 9.

— **A hivatalos lapból**. A „négyfalusi (Hosszufalu, Csernátfalu, Türkös és Bácsfalu) Itemetkezési egylet“ alapszabályai, a m. kir. belügyminiszterium által, folyó évi 8254. szám alatt, a bemutatási záradékkal elláttattak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister, a szolnok-dobokamegyei tankerületben az 1876. évi 28. t. cz. 3. §-a alapján rendszeresitett tollnoki állomásra: Simó Béla középtanodai tanárjelöltet, egyelőre ideiglenes minőségben kinevezte.

—

Helyi hirek.

— **A kolozsvári** felsőbb leányiskola növendékeinek és szüleinek kellemes mulatságot szerez az intézet jeles igazgatónője De Gerando Antonia urhölgy márczius 12-én este. Nevezetesen a leánykákkal nyilvános ünnepet rendeztet, melynek vége bállal végződik. „Ha a vége jó, minden jó“ — mondja Shakespere. Ennek a vége jó levén, bizonyára eleje és közepe is jó lesz. A mulatság 6 órakor kezdődik az intézet helyiségében. A leánykák karéneke nyitja meg. Ezután Szabó Ilona második osztálybeli növendék szaval. Majd Jean Macétól játszanak el egy kis franczia darabot, a mit Emile Chevé „Belle Patrie“ karéneke fog követni, utána ismét szindarabra, De Gerando Ágostné gróf Teleki Emma grófné „Vizsgálat“-ára kerül a sor, majd Labiche kedves szini apróságainak a „Les petits osieaux“-nak előadására. Még egyszer dalolnak a leánykák karban, Santa Lucia halászdalát. S aztán az ünnep elveszti komoly arczát: zendül a zene és perdül a táncz.

— **Hazánk** egyik legkiválóbb tudósától van alkalmunk közölni „Siciliai közmondások“ czim alatt ma már a máso lik igen érdekes tárczát. Felhivjuk e helyen is reá olvosóink figyelmét.

— **Az egyetemi ifjuság** a Bartha Miklóson elkövetett merénylet alkalmával azon határozatot hozta volt, hogy a közös hadsereg tisztikarát minden nyilvános estélyeiből, mulatságaiból stb kizárja. Most élénk mozgalom indult meg az ifjuság körében az iránt, hogy a folyó hó 17-én tartandó egyetemi köri hangversenyre — tekintve, hogy a merénylet ügyében már megnyugtató itélet hozatott — a közös hadsereg tisztikarát is meghivják. Mint értesülünk, e végett holnap ifjusági közgyülés fog tartatni. Részünkről csak helyeselni tudjuk az egyetemi polgárság e tapintatos eljárását.

— **Árviz Kolozsvártt**. Az éjjel egy és két óra között jelentés érkezett a városi kapitánysághoz, hogy a N.-Szamos elhagyta medrét, s több utczát elboritott. A tüzoltók rögtön kiszállottak a helyszinére s a fenyegetett helyekről ma reggel hat családot szállitottak a torna-vivodába. Délfelé pedig már olyan jelentések érkeztek a kerületi kapitányságtól, hogy 30—40 ház összeomlott és egy egész város rész van viz alatt. A déli órákban személyesen bejárván az árviz-területet olvasóink és a lakosság megnyugtatására a következőket irhatjuk: A város veszélynek egyáltalán nincs kitéve, s az éjjel történteken kivül más szerencsétlenségtől nincs mit tartani; a viz folytonosan apad és a meglevő jég-torlaszon kivül a Szamos felső- és alsó része jégmentes. A tegnapi olvadás következtében indult meg óriási táblákkal a jég, s ugylátszik legelőször a „Németek pallóján“ akadt fenn, annak egyik lábát elsodorta és lennebb a dézmacsüri hidnál torlódott fel. A „Németek pallóján“ a közlekedés ma reggel el is záratott. A dézsmacsüri hidnál feltorlódott jég miatt a közeli utczákba tört bé a viz, és pedig Hidelvén elöntötte a „Szeszgyár“ a „Kis és Nagy Berettyó“ utczákat; a kétviz között a „Disznópiacz tér“, a „Porond“, „Ágoston“ és „Krizbai“ utczákat. E helyeken mintegy 100 házat mos a viz. Közülök hármat láttunk bedötve és megrongálva. A viz közvetlenül a dézsmacsüri hid felett tört ki és onnan az éjjel a Zsigmond-testvérek néhány disznóját, egy másik polgártársunknak 3 disznóját vitte el, de ember élet egyátalán nem volt és nincs veszélyeztetve. A rendkivül megdagadt Szamos a Sertés-piacztéren keresett magának utat s onnan több ágban járja be a házakon és kerteken keresztül az utczákat. A fél méter vastagságnyi jégtáblák a hid felett és alatt, mintegy 400 lépésnyi területen vannak feltorlódva, majdnem a vasuti hidig, de a vasuti hidnál és azon alól egészen szabad a vizfolyása. Ha ezen jég torlaszhoz egyszerre nagyobb munkaerő alkalmaztatnék, valószinüleg végét lehetne vetni az áradásnak. A városi hatóság intézkedéseket tett, hogy a kiköltözöttek szállást és élelmet nyerjenek, 300 kenyér sütése elrendeltetett. ma d. u. 3 órára a vész-bizottság egybehivatott, de remélhető, hogy a Szamos nem sok munkát fog okozni neki.

— **A helybeli** kereskedő társulat e hó 6-án tartotta meg rendes évi közgyülését a tagok szépszámu részvéte mellett. A rendes ügyek letárgyalása rendén különösen arról vett örömmel tudomást a közgyülés az elnök jelentéséből, hogy a társulat által jelentékeny áldozatokkal fenntartott társulati iskola teladatának a legszebben felel meg s a tanulók folyton szaporodnak. Ugy a tanoda, valamint átalában a társulat érdekeiben a legnagyobb buzgalommal müködő fáradhatatlan elnökének, Bogdán Istvánnak, elismerését és jegyzőkönyvileg köszönetét fejezé ki, nem puszta udvariasságból, hanem, mert azt a szó valódi értelmében meg is érdemelte. A számadás vizsgálatok teljesitésén kivün, melynek rendén a pénztár példás kezeléseért Nikk Ferencz pénztárnoknak elismerését nyilvánitja és a költségvetés letárgyalásán kivül felhatalmazást adott a közgyülés a választmánynak, hogy a társulat által a belközép-utczán még a tavaszszal épitendő diszes épületre nézve a terveket és költségvetéseket felvétesse. Határozatot hozott a közgyülés a bolti örök fizetései érdekében, melyeknek kötelezővé tétele iránt a városi hatóságot is megtogja keresni. Végre a megürült alelnöki tisztre Medgyesi Józsefet, a tanodaigazgatói tisztre pedig Csiky Imrét, s a választmányban megürült két tagságra Keresztesi Pált és Weiss Józsefet váiasztotta meg egyhangu felkiálltással.

— **A tud. egyetemi kör** hangversenyt rendező bizottsága következőleg alakult meg: Elnök Mártonffy Dezső, titkár Lengyel József, pénztárnok Korbuly Géza, biz. tagok Adler Albert, Ákoncz Károly, Benel Kálmán, Bogdán Andor, Berger Vilmos, Bod Péter, Bidermann József, Dadai Ferencz, Göllner Károly, Grün Lipót, Klimes Károly, Matolay Károly, Pataky Jenő, Pap Gyula, Racsek János, Tutsek Sándor, Veress Sándor, Vinczenti Károly.

— **Meghivó**. Alólirottak tisztelettel felkérjük az egyetemi ifjuságot, hogy a f. hó 11-én, pénteken d. u. 5 órakor a jogi kar II. számu tantermében megtartandó ifjusági értekezleten minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. Tárgy: Az egyetemi ifjuság 1880. évi november 13-án az Orbán kávéház helyiségében tartott értekezletének még függőben lévő határozatai felett értekezés. (Következik 25 aláirás.)

— **Öngyilkos**. Mosetik Károly 51-ik tartalék ezredbeli számvevő-őrmester a 16-ik századnál, a mult hó 28-án megtartott altiszti bál után, reggel irodájában katona fegyverrel álkapczája alá irányzott lövéssel magára lőtt. A lövés nem volt azonnal halálos. Kórházba szállittatván, kinos szenvedés után csak f. hó 8-án halt meg. Az elhunyt előbb cs. kir. főhadnagy volt. Ugy beszélik, hogy felette nagyon szerette a pálinkát. Az elkövetett öngyilkossági kisérlet után is, kedvelt pálinka butykosából kortyingatva találták.

— **A külföld** elismerése. Hazai tudományos munkásságunk és szakirodalmunk absolut becsének legbiztosabb fokmérője kétségtelenül az az elismerés, melyben a müvelt külföld előtt részesül. Egy ujabb elismerő nyilatkozatot kivánunk ezennel regisztrálni. A Genfben megjelenő „Archives des sciences naturelles“ czimü franczia tudományos folyóirat 1881. febr. havi füzete a Kolozsvártt megjelenő „Magyar növénytani lapok-“ról a következőleg nyilatkozik: „A Kanitz Ágost kolozsvári egyetemi tanár ur által magyar nyelven szerkesztett növénytani havi folyóirat az 1881 évvel negyedik (helyesen ötödik) évfolyamát kezdi. Esemény ez Magyarország történetében s egyszersmind jele a szaktanulmányok növekvő terjedésének Európában. Kétségen kivül abban áll e folyóirat főczélja, hogy megismertesse a magyarokkal a hazájokon kivül tett nyövénytani felfedezéseket, de helylyelközel oly czikkeket is találunk benne, latin vagy franczia nyelven, melyek a külföldi botanikusokhoz mértek és a melyek elő fogják segiteni a tudomány általános haladást“ stb stb. Az elismerésnek e nyilatkozata annyival nagyobb sulylyal bir előttünk, mivel az a halhatatlan franczia Augustin Pyrame de Caudolle hires fijától, a jelenkor egyik legnagyobb élő növénytudósától, Alphonse de Caudolletól származik.

— **Az egyetemi kör** folyó hó 17-én tartandó hangversenye még az eddigi igen ügyesen rendezett hangversenyeket is felül fogja mulni. Mint haljuk eddig elő Tisza Jolán k. a. Schillingné Neszveda Anna urasszony, Borowszki Matild k. a. és br. Bánffy Györgyur közremüködését nyerte meg a tevékeny rendező bizottság s ugy tudjuk, hogy városunk müvészet kedvelő köreiből még többen is fognak felkéretni.

— **A helyi** lapokban közölt ama téves hir ellenében, miszerint az egy etemi kör hangversenyét f. hó 19-én szándékoznék megtartani, alólirt bizottság tisztelettel hozza tudomására a n. é. közönségnek, hogy a hangverseny napjául f. hó 17-ike van kitüzve. A tud. egyetemi kör hangversenyt rendező bizottsága.

— **Köszönetnyilvánitás**. Hancz Gy. egyetemi könyvkötő ur a tud. egyet. jogász segélyző egylet könyvtára számára négy jogtudományi müvet, 4 kötetben ajándékozott, mely adományért fogadja a választmány köszönetének nyilvánitását. Kolozsvártt, 1881. márcz. 9. A választmány nevében Jánosi László, e. i. titkár.

— **Egy gyors szedő** nyerhet alkalmazást a „Kelet“ nyomdájában.

Hazai hirek.

— **Szegeden** a váracs Széchenyi-térre nyiló szárnyfalainak lebontása ma tényleg megkezdetett. A vállalat szegedi vállalkozó czégnek adatott át oly föltétellel, hogy a vállalkozó 5100 forintot fizet és a kifejtendő téglákat megtartja.

— **A református convent** ma kezdi meg tanácskozásait Budapesten a ref. gymnázium disztermében. A gyüléseken Vay Miklós b. fog elnökölni, ki e czélból a fővárosba érkezett. A napirendet a mult évben megszakitott tárgyalások folytatása fogja képezni; igy pl. tárgyalják a Beöthy Zsigmond által készitett egyh. perrendtartást is. A programmot egyébiránt csak ez ülésen állapitják meg, a mikor felolvastatnak: a király leirata a zsinat megtartása ügyében, és a közoktatási miniszter leirata ugyane tárgyban Debreczen városához.

— **Hazafias románság**. A „Szatmármegyei Közlöny“ a következő botrányos esetet hozza nyilvánosságra: „A nagykárolyi gör. kath. román egyházközség Tamás György egyház gondnokot és Boros János egyháztagot megbizta, hogy az egyházközség nevében fejtsék ki a nagyváradi gör. kath. püspök előtt azt, mikép a nagy-károlyi gör. kath. román egyház tagjai közül már senki nem birja annyira a román nyelvet, hogy a román egyházi szónoklatokat megértse, tehát ők magyar nyelven kivánják az egyházi szónoklatok tartását s ezen indokból kérjék a püspököt, hogy a Sorbán Tamás esperes halála által megüresedett lelkészi állomásra oly egyént nevezzen ki, a ki az egyház ezen óhajtásának megfelelni képes is, hajlammal is bir. A küldöttség Nagy-Váradra utazott s miután a püspököt honn nem találta, Vella kanonoknak adta elő kérelmét. Vella kanonok ur kedvezőtlenül fogadta a küldöttséget, megdorgálta őket, hogy a román nyelvet elhanyagolták és kijelenté, hogy lesz gondja reá, hogy olyan lelkészt kapjanak, a ki képessé teszi a n.-károlyi románokat a román prédikációk megértésére.

— **Elfogott rablógyilkos**. Azon hajmeresztő kettős rablógyilkosságot és rablást, mely Szőreg és Oroszlámos közt egyik vasuti őrháznál történt, mint a „Szegedi Napló“ irja, egy gyálai illetőségü egyén, Zserovics Ferencz, volt torontálmegyei uj szegedi perzekutor követte el. Nevezett a gyilkosság elkövetésekor kétcsövü pisztolyát, melylyel a vasuti őrt agyonlőtte, az őr szobájában felejtette az asztalon; ez a korpus delikti a szőregi szolgabiróságot azonnal helyes nyomra vezette s annak alapján a szőregi megyei csendlegények tegnap délután Zserovicz Ferenczet elfogták. A kegyetlen rablógyilkos részletesen bevallotta a vérlázitó gyilkosság és rablás körülményeit s azt is kijelenté, hogy a vasuti őr 13 éves fogadott fiát, ki a gyilkosságról hirt vitt Szőregre, szintén meggyilkolta volna, ha el nem menekül.

— **Árviz Nagyváradon**. A bekövetkezett lanyha idő és a vasárnapi eső, a felső hegyes vidékeken a roppant hótömegeket felolvasztotta, minek folytán tegnap reggelre a Körözs a semmponton felül 150 ctmterre emelkedett; délben 190-re és esteli 6 órakor már 230 cmeterre hágott. A porondi Füzes már egészen el van boritva vizzel, sőt már a végső házakig ér az ár, honnan a lakók az esteli órákban már költözködtek. A városi hatóság, ugy az önkéntes tüzoltók, mint a „mentő-csapat“ részéről minden előintézkedések megtétettek, hogy a vész esetén kellő segélyt nyujthassanak. — A Pecze selejtes vize is, tegnap a hajnali órákban kezdett emelkedni és pedig oly rohamosan, hogy 9 és 10 óra közt már az egész folyó mentén kiáradt. Ott, a hol legnagyobb volt a veszély, a Sóházzal szemben és a mellékutczákban levő házakból, mint mindig, most is a „mentőcsapat“ városi tüzoltókkal egyetemben, Rátkay József ur, a „mentőcsapat“ derék parancsnoka vezetése alatt, csolnakokon hordták kifelé a lakókat és holmijaikat. A délutáni órákban azonban a Pecze lassan ugyan, de folytonosan apadt, ugy hogy most e folyó mentén, ámbár a viz még mindig boritja a házak udvarait, kerteket és utczákat, a vész megszüntnek mondható. — Éjfélután 1 órakor a Körözs 265 cmeterre emelkedett s bár lassan, de folyton nőtt. Reggeli 7 órakor a viz 40 ctmeterrel apadt. Ha az apadás igy tart, a veszély megszüntnek tekinthető.

A szerkesztő postája.

Csik Somlyóra. Örömmel veszünk Öntől prózai közleményeket, de a vers sajnálatunkra nem üti meg a mértéket.

Maros Ludas S. Ugyane tárgyban hoztunk már egy közleményt.

KÖZGAZDASÁG

A dinnye történetéhez. E gyümölcs már ősrégi időben ismeretes s nagyon kedvelt csemege volt a gazdagok asztalán. Plinius arról értesit, hogy ez Ázsiából behozott gyümölcsöt Tiberius császár nagyon szerette, a ki, hogy egész éven át élvezhesse azt, kerekeken tovaszállitható üvegházakban tenyésztette. Csak a 17. században kezdtek Európában nagyobb gondot forditani a dinnyetermesztésre, és Claude-Mollet, XIII. Lajos udvari kertésze, már több, igen jó tanácsot ad a dinnye termesztésére vonatkozólag „Théátra de jardinage“ czimü müvében. La Quintinie már junius elején tett dinnyét XIV. Lajos asztalára, Gondoin udvari kertésznek pedig már áldozó csütörtökön kellett a királyi asztalra dinnyét tennie, mely a Choicy le Roi kir. kastély kertjeiben termett, és feljegyezték, hogy Noisette, a hires chatilloni kertész, már május hónapban kitünő cantaloup-dinnyéket szolgáltatott XVIII. Lajos királyi asztalára. Ez a faj Olaszországból ered, és pedig a pápának Róma közelében fekvő Cantalupo nevü kastélyából, hol már a 15. században tenyésztették a korai tavaszi fajokat s ezek közt azt is, mely ma származási helyének nevát viseli. A középkorban kitünő gyógyerőt tulajdonitottak e dinnyefajnak s különösen azt tartották, hogy a szenvedélyeket képes lecsilapitani; ma ugyan alig tudunk e jeles tulajdonságáról, hanem mégis nagyra becsüljük pompás izéért és illatáért.

—

A selyemtenyésztés érdekében Tolnamegye bizottsági közgyülése azon határozatot hozta, hogy Bezerédi Pál országos selyemtenyésztésügyi miniszter meghatalmazot a megyei utak mentén levő hasznavehetlen fákat kivágathatja, s azok helyébe szederfákat ültethet, melyek levelei a megyei szelyemtenyésztők rendelkezése alá bocsáttatnak.

HIVATALOS ARFOLYAMOK

a budapesti áru- és érték-tőzsdén

1881. márcz. 9

Magyar aranyjáradék	112.
Magyar vasuti kölcsön	127.¼
Magyar kel. vas. államkötv., I. kibocsátás	85.50
Magyar kel. vas. államkötv., II. kibocsátás	102.½
Magyar kel. vas. államkötv., III. kibocsátás	88.½
Magyar földtehermentesitési kötvény	96.¼
Magyar földtehermentesitési körvény záradékkal	95—
Temes-bánáti földtehermentesitsi kötvény	95.—
Temes-bánáti földteherm. kötv. záradékkal	93.⅓
Erdélyi földtehermentesitési kötvény	94.¼
Horváth-szlavon földtehermentesitési kötv.	——
Magyar szőlődézsma váltsági kötvény	94.¾
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	115.3/
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	108.—
Osztrák járadék papirban	73.½
Osztrák járadék ezüstben	76.½
Osztrák járadé aranyban	90.
1860-ki osztrak államsorsjegyek	130.—
Osztrák-magyar bankrészvény	816
Magyar hitelbank-részvény	267.—
Osztrák hitelintézet-részvény	290.10
Ezüst	—.—
Cs. és kir. arany	553.—
20 frankos arany	930—
Német birodalmi márka	57.30
London (3 havi váltókért)	11765

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
BÉKÉSY KÁROLY.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Szám 857/881. urb.

Hirdetmény.

Magyar-Igen és Igenpataka községei között közösen használt erdők és legelőknek azon két község között leendő arányositása iránti ügyben a szükséges előmunkálatok megkezdésre 1881. évi ápril hó 12-nek **délelőtti 9 órája** tüzetvén ki Igenpataka helységébe, ahhoz az összes érdekeltek jelen hirdetmény által is oly figyelmeztetéssel idéztetnek meg, hogy netáni elmaradásuk a tárgyalás megtartását akadályozni nem fogja. (140) 2—3

Gyulafehérvárt, 1881. évi február hó 23

A kir. törvényszék mint urbéri biróság kiküldött birójától

GVARDAZONI JÓZSEF.

Sz. 958/881. polg. (143) 3—3

Hirdetmény.

A Mikeszászi „POLOMIDA“ és „FELSŐ-ZEVOJ“ nevü határrészek részletes tagositása iránti ügyben a képviselet rendezése, a mérnöki pótszerződés megkötése és a költségelőirányzat megkészitése végett a határnap folyó évi április hó 28-án **délelőtt 9 órára** és az azt követő napokra tűzetett ki Mikeszásza községébe a falusbiró házához, a melyhez érdekeltek hirdetményileg is oly megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy felek valamelyikének elmaradása az eljárás folyamát nem fogja akadályozni.

Az Erzsébetvárosi kir. törvényszéknek 1881. február 28-ikán tartott üléséből.

Sz. 1249/1881. alisp. (142) 3—3

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelymegye Udvarhelyi járásban egy orvosi állomás Sz.-Udvarhely székhelylyel és 400 forint évi fizetéssel betöltendő.

Mindazon orvos urak, kik a megjelölt állomásra pályázni óhajtanak, felhivatnak, hogy ez iránti kérvényeiket a törvény által megkivánt okmányokkal és más szolgálati bizonyitványokkal felszerelve folyó évi május hó 9-én megtartandó közgyülésig a megye főispánjához benyujtani sziveskedjenek.

Sz.-Udvarhelytt, 1881. Február 26.

Az alispán helyett:
KÉNOSY BÉLA.
főjegyző.

Frankfurti

Lóvásár-sorsjáték.

Huzás 1881. márczius hó 30-án.

Ezen álfalában kedvelt sorsjáték nál ujólag **10 elegàns Equipage 4 és 2 lòval** befogva, finom hámozattal, továbbá **60 darab legszebb lovagló és kocsi ló** és még számos **százakat** érő más **nyeremények** jönnek sorolás alá. (130) 8—23

Fennebbi huzáshoz küld alólirott sorsjegyeket és pedig:
1 eredeti sorsjegyet 2 frtért o. é.
16 „ „ 30 „ o. é.
az összeg beküldése mellett. Hogy minden kivánatnak eleget tehessek, a megrendeléseket kérem gyorsan eszközölni.

Minden résztvevő a huzasi lajstromot ingyen, bérmentve kapja.

Nagyobb nyeremények rögtön távirati uton jelentetnek.

D. F. Seipp, Majnai Frankfurtban.

6 huzás. **Ingatlanokban biztositott** 6 huzás.

3% Záloglevél-sorsjegy
á 100 forint,
a cs. kir. szab. osztr. földhitelintézettől
évi 6 huzással, mindenkor

Főnyeremény 50,000 forint.

A legkétségtelenebb biztosságu nyereményi kilátást nyujtja, miután minden 100 frt névleges értékü kisorsolt záloglevéllel még egy jutalék élvezeti szelvény is jár, a mely a kisorsolásig minden huzásban részt vesz és értéke már ma 30—35 frtra szabatik.

Ezen legelőnyösebb záloglevél-sorsjegyek, melyek eléggé nem ajánlhatók, egyuttal egyike a legolcsóbb sorsjegyeknek Osztrák-Magyarországban, mert egyetlen sorsjegy, mely agio ráfizetés nélkül kapható és mindemellett biztossággal számithatni ezen rendkivül értékes papirnak értékemelkedésére.

Pontosan kiszamitva **ezen sorsjegy**

9 %-os kamatot hajt

miután az évi 6 igérvény értéke, darabját csak 1 frttal számitva, 6 frt, a kamat 3 frt, tehát 9 frt járulék áll elő.

Mi ezen sorsjegyeket pontosan, a hivatalos napi árfolyam szerint (most 100 frt) **adjuk, bérmentve járulék és költség nélkül, havi részlet fizetésre is.**

10 részletre à 10 frt =	100 frt,
egy utolsó részlet per	5 frt,
összesen tehát	105 frtért.

10 frtnyi részfizetéseknél a vevők kivánatára évi $4^1/_2$%-ért a sorsjegyeket letétbe tartom.

Igérvények a közelebbi huzáshoz 1881. évi ápril 15-én 1 frt és bélyeg.

NYITRAI ÉS TÁRSA
Budapest, Dorotya-utcza 6. sz.

3% A jutalék-kölcsöntörlesztések községek, testületek, nevelőintézetek, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek gyülmölcsöző alaptőkéül, továbbá letétpénzül és katonaiszti házassági óvadékul használhatók. (Alapszab. 86. §.) 3%

Férfi női és gyermek kèsz fehèrnemü

ÁRJEGYZÉKE

SÁRGA KRISTŐF

fehér- és vászon-nemü raktárából Kolozsvártt, belközép-utcza (Kisegitő alatt.)

Férfi Chiffon ingek.
(Mosatlan.)

Szám	drb		frt	kr.
9.	1	Leálló gallérral redős	—	80
11.	„	„ „ „	1	—
13.	„	„ „ „	1	20
15.	„	„ „ „	1	40
13.	„	„ „ sima	1	20
14.	„	„ „ „	1	40

Férfi Chiffon ingek.

Nyakbőség 35 centtől 44 ctig.

Szám	drb		frt	kr.
12.	„	Sima elővel	1	—
13.	„	ugyanaz	1	20
15.	„	ugyanaz	1	40
18.	„	ugyanaz	1	70
21.	„	ugyanaz	2	—
24.	„	ugyanaz	2	30
27.	„	ugyanaz	2	60
12.	„	Redőzött elővel	1	10
14.	„	ugyanaz	1	30
16.	„	ugyanaz	1	50
18.	„	ugyanaz	1	70
21.	„	ugyanaz	2	—
20.	„	Himzett elővel	1	90
24.	„	ugyanaz	2	30
26.	„	ugyanaz	2	50

Férfi szines ingek.
Saját gyártmány.

Nyakbő. 35 ctől 43-ig. 44-től 52-ig 20 krral több

Szám	drb		frt	kr.
15.	1	Oxford gallér és kézelővel	—	65
15.	„	ugyanaz nagyobb	—	75
20.	„	ugyanaz	1	20
30.	„	ugyanaz	1	60
35.	„	ugyanaz	1	80
40.	„	ugyanaz	2	—
56.	„	Croase ugyanaz	2	50
20.	„	Creton belföldi	1	20
30.	„	ugyanaz franczia	1	60
35.	„	ugyanaz	1	80
40.	„	ugyanaz	2	—
45.	„	Canotier	2	40

Gyermek ingek leálló gallér és kézelével.

Szám	drb.					
20	„	Szines	nyakbőség:	32.	33.	34. 35
			ára:	75 kr	85	1 ft 1.15
30	„	„	nyakbős.	32.	33.	34. 35.
			ára:	90 kr	1.15	1.25 1.40
35	„	Fehér	nyakbős.	32.	33.	34. 35.
			ára:	1 frt	1.10	1.20 1.30

Férfi alsó nadrágok (gatyák).
Pamut vászonból, kettős varrással.

Szám	drb		hossza.	frt	kr.
20	1	Franczia szabásu	105.	—	75
20	„	ugyanaz	110.	—	80
20	„	ugyanaz	115.	—	85
20	„	ugyanaz	120.	—	90
20	„	Magyar szabásu	115.	—	90
20	„	ugyanaz	120.	—	95
20	„	ugyanaz	125.	1	—
20	„	ugyanaz	130.	1	05
27	„	Franczia szabás	105	—	95
27	„	ugyanaz	110.	1	—
27	„	ugyanaz	115.	1	10
27	„	ugyanaz	120.	1	20
„	„	Magyar szabásu	115.	1	10
„	„	ugyanaz	120.	1	20
„	„	ugyanaz	125.	1	30
„	„	ugyanaz	130.	1	40

korzal k. v. pántal

korzal k. v. pántal

Férfi alsó nadrág (gatya).
Lenvászonból, kettős varrással.

Szám	drb		hossz.	frt	kr.
30	1	Franczia szabásu	105.	1	—
„	1	„ „	115.	1	10
„	1	„ „	115.	1	20
„	1	„ „	220.	1	20
„	1	Magyar szabásu	115.	1	20
„	1	„ „	125.	1	30
„	1	„ „	135.	1	40
56.	1	Francz. szab rumb.	105.	1	75
„	1	„ „ „	110.	1	90
„	1	„ „ „	115.	2	05
„	1	„ „ „	120.	2	20
„	1	Magyar „ „	115.	2	—
„	1	„ „ „	125.	2	25
„	1	„ „ „	130.	2	40
36.	1	Francz szab. Coper	110. / 115.	1	20
„	1	magyar „ „	115. / 125.	1	40

Férfi gallérok és kézelők.

Bőség 35 ctól 44-ig.

Ducet			frt	kr.
1	Kronprinc	négy rétü R	2	20
1	Hungaria	„ „ „	2	20
1	Leander	„ „ „	2	20
1	Colbrige	„ „ „	2	—
1	Dux	„ „ „	2	—
1	Sedán leálló	„ „ „	2	20
1	Schiller leálló négy rétü R.		2	—
1	Gladstone l. „ „ „		2	40
1	Andrásy kézelő „ „ „		4	40
1	Göthe „ „ „		4	50
1	Levingstone „ „ „		4	30
1	Nonplusultr. „ „ „		4	30
1	Continental „ „ „		4	50
Gyermek gallérok 32-től 34-ig			1	80
Gallér darabonként			—	20
Kézelő páronként			—	40

Női chiffon ingek egysz. és diszes.
Rendes hossza 120 centtől 130 ctig.

Szám	drb		hossza	frt	kr.
9	1	csipkével		—	85
11	1	„		1	—
13	1	„ betéttel		1	20
15	1	„ „		1	40
17	1	Egészeu himzéssel		1	60
19	1	„ „		1	80
21	1	„ „		2	—
23	1	„ „		2	20
26	1	„ „		2	50

Női len ingek (egyszerü és diszes).
Irlandi Creas és rumburgi vászonból.

Szám	drb		frt	kr.
16	1	Csipkével creas	1	50
19	1	himzéssel „	1	80
22	1	„ „	2	10
25	1	„ és betéttel creas	2	40
30	1	„ rumburgi	3	—
36	1	„ irlandi	3	60
42	1	„ „	4	20
48	1	„ rumburgi	4	50
54	1	„ „	5	—

Gyermek ingek, ujszülöttől 14 évesig.

Egyszerü és himzéssel	0	0	0
	45 kr.	55 kr.	65 kr.

Csipkével — év	1	2	3	4	5	6
	70	75	80	85	90	95 kr.
7 8 9 10 11 12 13 14						
1 frt	1.5	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 1.35

Női Chiffon háló réklik.

Szám	drb		frt	kr.
9	1	Csipkével vagy simán	—	80
11	1	„ és betéttel	1	—
13	1	„ „	1	20
15	1	himzés és betéttel	1	40
17	1	„ „	1	60
19	1	„ „	1	80
21	1	„ „	2	—
23	1	„ „	2	20
25	1	„ „	2	40
27	1	„ „	2	60
30	1	„ „ Percal	2	90
36	1	„ „ „	3	50
42	„	„ „ „	4	10
48	„	„ „ „	4	70
54	„	„ „ „	5	30

Női alsó Chiffon szoknyák.

Szám	drb		frt	kr.
14	1	Széles hajtással kerek	1	30
17	1	„ „ „	1	60
20	1	„ „ „	1	90
25	1	himzett betéttel	2	40
30	1	„ „	2	90
35	1	„ „	3	40
40	1	„ „	3	90
29	1	Uszályos szedett fodorral	2	80
39	1	„ „ „	3	80
39	1	himzett betéttel	3	80
49	1	„ „	4	80

Női alsó nadrágok.

Szám	drb		frt	kr.
9	1	Szegős csipkével	—	85
11	1	„ „	1	—
13	1	himzés és betéttel	1	20
15	1	„ „	1	40
17	1	„ „	1	60
19	1	„ „	1	80
21	1	„ „	2	—
23	1	„ „	2	20
26	1	„ „	2	50

Gyermeknek

Szegős, nagyság szerint 45 krtól 90 ig.
Himzett „ „ 70 krtól 1.20 ig.

Mindenféle **len és pamut vásznak**, 100 különböző legjobb fajtáju **Chiffon, Creton** és **Madepolán** fehér ingszövetek 22 krtól 70 ig. Fehér és szines **asztalnemü**, 1000 különböző mintáu legjobb mosó Canotin, Madepolán, Creton és oxfordi ing- és köntösszövetek, 16 krtól 56 krig. Függöny neczek, gyapju és pike takarók, paplanok, madráczok, futó szönyegek, zsenilia nyirot és nyiratlan nagy szönyegek és Gobelin garniturák, mely utóbbiakból nagy raktárt tartok. Legujabb szerkezetü **esöernyők**, 1 forint 40 krtól 15 forintig. Fehér és szines len és pamut zsebkendők, 6 db 1 kötegbe 55 krtól 7 frtig. Legujabb **nyakkendök**, selyem **zsebkendök, szarvasbör** és **glage kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötök, órasinorok** stb. legjutányosabb árban.

Sima, himzett és redös len és pamut ingbetétek, Len és chiffon himzett stráfok, csipkék és betétek, kötő, varró, himző pamutok és czérnák, ujon szülöttek részére garniturák, főkötők, réklik és takarók.

Továbbá elvállalom kiházasitás, vagy magán szükségre kivántfehérnemüek pontos elkészitését; kitünö szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva, teljes kiházasitás (stafirung) 100 frttól 2000 frtig.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza, papirszeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal csináltatom, mely esetben a kivánt czikknek számát, bőségét, hosszát, árát és fajtáját meghatározni kérem; megrendelés a fentebbi árjegyzékben kitett czikkekből, mely mindig készletben van, azonnal teljesithető.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő, az érte fizetett összeget visszaszolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbbra is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgája

SÁRGA KRISTOF.

Tüzifa

	4 szögmeter vágatlan fa a házhoz szállitva		Apróra fűrészelve, felhasitva és a házhoz szállitva berakással együtt			
			2 szögméter		4 szögmeter	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
Bükkfa hasábos 1 rendü	12	—	7	—	13	60
„ „ 2 „	11	20	—	—	—	—
Gyertyánfa hasábos	—	—	7	50	14	—
Tölgyfa „ 1 rendü	10	60	6	50	12	50
„ „ 2 „	10	20	—	—	—	—
„ dorong vastagabb	8	60	—	—	—	—
„ hántott	9	—	—	—	—	—

Nagyobb vételnél (nem kevesebb mint 6 öl) minden ölnél 50 krt engedményezek. (454) 18—*

Az ölek teljes és sürü rakásáról a raktárban meggyözödhetni, 25 kr. reá fizetés mellett pedig a vevő lakásánál ujból felölezhető.

A ki nem a fa minőségét, hanem ennek olcsóságát keresi, gazdasági szempontbol a tölgyfát ajánlhatom mint legolcsóbb fát ma Kolozsvártt.

Rendelmények elfogadtatnak lakásomnál, **főpiacz 32 szám az ugynevezett kisláboshàznàl**, valamint Vogel Károly ur magyar- és hidutcza szögleti üzletében.

Tiszlettel
SZENTJÁNOSI FERENCZ.

EISENHALTIGER CHINA SYRUP
VON GRIMAULT & Co
APOTHEKER, PARIS

A chinaléj egyike a legfeltünőbben erősitő szereknek a mi gyógyszer kincsét képezi: a leghatásosabb princzipiuma ennek, mi szerint a vasnak legolvadékonyabb alakjával egyesitve van, és ennél fogva e gyógyszer gyöngéd nők és erőtlen gyermekek által könnyen türhető. Hatással alkalmazható főleg a sápkor, vérszegénység, hószám zavarok lekűzdésére. Idős egyének, kik erejök visszanyerését óhajtják, ezen szer használata legjobban ajánlható.

MATICO-CAPSELN
VON GRIMAULT & Co. APOTHEKER IN PARIS

Mindazon tokcsák, melyek a kopaiv balzsamot folyékony alakbani és kocsonyaszerü borítékban tartalmazzák, böfögést, émelygéseket és gyomorbajokat okoznak. A Matico-tokcsák Grimault és társától ezen bajok egyikét sem idézik elő, miután a sürüsitett kopaiv-balzsamot azt aether Matico-olajjal összekötve tartalmazzák. A burkolat keményitett tésztából, mely azt övedzi, csak a belekbejutáskor s nem a gyomorban olvad fel. Továbbá lényegesen hatásosabbak minden hasonló készitményeknél minden üdült és makacs nyákfolyásoknál. Hogy a számos utánzás kikerülhető legyen, sziveskedjék mindenki Grimaul és társ. feliratot kérni. **Ára 2 frt 50 kr.** (490) 7—12

Főraktár **Bécsben, Bruno Raabe nál** Bäckerstrasse, Nr. 1. és **Philipp Rödernél** Wienstrasse 15.

Kolozsvártt: Wolff J., Dr. Hintz György és Széki Miklós gyógyszerészeknél és **Gergely Ferencznél.**

Nyomatott a „KELET“ nyomdájában Kolozsvártt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.